

*Н. М. Єфіменкова,
аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики,
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президентіві України*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ: РАДЯНСЬКИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

N. Yefimenkova,
Postgraduate of the Department of Economy and Regional Economic Policy
Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

PUBLIC ADMINISTRATION OF INNOVATION DEVELOPMENT OF UKRAINE: SOVIET EXPERIENCE AND MODERN REALITIES

Досліджено особливості трансформації державного управління інвестиційно-інноваційною сферою в Україні в історичній ретроспективі. Розкрито сутність інноваційного розвитку в контексті державного управління. Виділено етапи становлення і розвитку державного управління інвестиційно-інноваційними процесами.

In the article the features of the transformation public administration of investment and innovation sphere in Ukraine in historical retrospective. The essence of innovation development in the context of public administration has been defined. Stages of establishment and development of public administration of investment and innovation processes are highlighted.

Ключові слова: децентралізація управління, директивне управління, інвестиційно-інноваційний процес, інноваційний розвиток, національна інноваційна система, регулювання інноваційного розвитку.

Key words: decentralization of management, directive management, investment and innovation process, innovation development, national innovation system, regulation of innovation development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Україна на початку ХХІ ст. визначила безальтернативним орієнтиром інноваційний розвиток. Безальтернативність інноваційного спрямування розвитку України обумовлена усвідомленням позитивної ролі інновацій у вирішенні складних соціально-економічних проблем, забезпеченні стабільності розвитку економіки і наданні нового імпульсу для її зростання. Однією з вирішальних складових інноваційного розвитку є формування сучасної системи державного управління інвестиційно-інноваційними процесами як головного фактора прискорення соціально-економічного розвитку держави та регіонів на руїнах командно-адміністративного устрою. Актуальність, теоретична і практична значущість дослідження теоретико-історичного підґрунтя переходу до інноваційного розвитку обумовили вибір теми цього дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням формування організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційного розвитку та активізації інвестиційно-інноваційної діяльності присвячені роботи таких зарубіжних дослідників: В.В. Кисельова, М.Г. Колосніцина, Б.М. Кузик, О.Г. Лобко, Б.А. Райзберг, А.Г. Фонотов та ін. Серед вітчизняних учених найбільшої уваги заслуговують праці В.І. Захарченко, Н.М. Корсікової, М.М. Меркулова, П.І. Юхименко, П.М. Ле-

оненко та ін. Однак, незважаючи на досягнення у цій сфері, недостатнім є висвітлення історичних аспектів державного управління інвестиційно-інноваційними процесами у контексті прискорення інноваційного розвитку України.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження історичної ретроспективи становлення державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В умовах міжнародної економічної інтеграції знання, нові технології й інформація стають основним ресурсом розвитку, формується принципово новий підхід до державного управління інвестиційно-інноваційними процесами, на якому ґрунтується концепція інноваційного розвитку.

Опрацювання робіт вищезазначених науковців дає змогу автору запропонувати власне визначення понять "інвестиційно-інноваційний процес", "інноваційний розвиток в контексті державного управління", "регулювання інноваційного розвитку". Ці визначення ґрунтуються на сучасному розумінні державного управління інвестиційно-інноваційною сферою, змісту процесів і багатоаспектності державної інноваційної політики.

Інвестиційно-інноваційний процес є складною, багатогранною категорією і визначається як комплекс за-

діяння реальних та фінансових інвестицій для розвитку інноваційної діяльності, пов'язаної з впровадженням нової продукції, нових технологій, виробничих і транспортних засобів, створенням нових ринків і форм організації господарської діяльності для досягнення поставлених організаційно-управлінських, соціально-економічних і культурних цілей в управлінні інноваційним розвитком.

Інноваційний розвиток в контексті державного управління — це постійний процес стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів державною владою, що спрямований на суттєве збільшення валового внутрішнього продукту за рахунок приросту інвестицій від реалізації державних стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, головною метою якого є досягнення високого рівня економічного зростання та конкурентоспроможності в умовах трансформації економіки. Отже, під регулюванням інноваційного розвитку слід розглядати заходи щодо цілеспрямованого, послідовного забезпечення реалізації інвестиційно-інноваційних процесів на глобальному, національному, регіональному та місцевому рівнях.

На підставі аналізу наукових джерел і нормативно-правових документів, що приймалися протягом XX—XXI сторіччя в СРСР та незалежній Україні, автором виділено основні етапи зародження, формування та розвитку вітчизняної системи державного управління інвестиційно-інноваційними процесами, які зумовлені еволюцією методів та інструментів впливу держави на соціально-економічні процеси, що відбувались в країні. Етапи становлення і розвитку державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Україні представлено в таблиці 1.

Слід зазначити, першим у світі прогнозно-аналітичним документом загальнодержавного рівня, в якому тенденції науково-технологічного розвитку органічно поєднувались із визначенням пріоритетів розвитку народногосподарського комплексу, був державний план науково-технічного розвитку СРСР — план ГОЕЛРО — програма розвитку електрифікації, розробку якої відносять на кінець 1920 р. [8; 10].

На практиці взаємодія плановості і розвиток ринкових відносин забезпечували динамічну рівновагу в господарській системі. План передбачав, з одного боку, врахування потреб ринку і процесів, що відбувались на ньому, а з іншого — організацію ринкових процесів і активний вплив на них. Дестабілізація розпочалася з порушенням цієї взаємодії — зниженням темпів соціально-економічного розвитку, вичерпанням ресурсів, зростанням соціальної напруженості. Головна причина цього полягала у політиці активного витіснення приватного капіталу [9; 10].

Відновлення і розширення державного сектора створювали умови і зумовили потребу переходу від річного планування у формі контрольних цифр до перспективного. Резолюція про перший п'ятирічний план розвитку народного господарства (1928—1932), затверджена на XV з'їзді ВКП(б) від 19.12.1927 р. № 28 відкрила новий етап в розвитку державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Українській РСР, суттєвою особливістю якого є стохастичний розвиток галузевого і територіального планування в умовах ди-

рективного управління. В рамках цього етапу можна виділити такі середньострокові підетапи.

1928—1932 рр. — боротьба різних варіантів становлення державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в рамках соціалістичного устрою: від ринково-непівського до командно-бюрократичного методів управління. В результаті ринковий механізм потерпів поразку, яка виразилась у ліквідації селянських господарств і значної частини інтелектуального потенціалу держави [9; 10].

1933—1950 рр. — період створення потужного воєнно-промислового комплексу (ВПК), утвердження СРСР в ролі однієї із двох супердержав. Відомчий характер державного фінансування науково-технічної діяльності в межах централізованої системи планування й управління народним господарством обумовлював пріоритетний розвиток галузей промисловості, орієнтованих на ВПК (електроенергетика, металургія, машинобудування), які визначили науково-технічний прогрес. Проте разом зі зростанням індустріальної могутності держави поглиблювалися негативні тенденції, які виявлялися у деформації процесу виробництва споживання товарів і розвитку сільського господарства. За цих обставин урядом країни було прийнято рішення здійснити значні структурні зміни в економіці, технології, організації та управлінні виробництвом, прискорити науково-технічний прогрес в усіх галузях народного господарства [9; 10].

1951—1965 рр. — початок інтенсивної індустріалізації, підвищення рівня життя, науки і освіти. Застосування владою непрямих економічних методів в умовах централізованого директивного управління призвело до прискорення темпів економічного зростання і до позбавлення інтелектуальних сил [9; 10]. Необхідно відмітити, що після ряду очевидних перемог в космічних дослідженнях і фізиці наука СРСР стала розвиватися, проте обраний шлях розвитку можна вважати екстенсивним, оскільки всі нові досягнення забезпечувалися шляхом випереджального зростання витрат ресурсів [6, с. 319].

1966—1970 рр. — невдала спроба зміни механізму директивного управління на основі застосування економічних методів господарювання при збереженні основ партійно-державного монополізму.

На початку це призвело до збалансованого зростання економіки, проте господарський механізм командно-адміністративної системи у поєднанні із непрямыми економічними методами почав усе частіше гальмувати, коли в 1960-х рр. у світі розгорнулася науково-технічна революція. Тоді в науково-технічній галузі Української РСР спостерігалось відставання від високорозвинених країн, заради подолання якого влада обрала адміністрування як метод управління. Проте реформа носила половинчастий характер, і результатом цього стало припинення диспропорційного, переважно екстенсивного соціально-економічного розвитку [9; 10].

1971—1980 рр. — підвищення консервативних тенденцій, мілітаризація та глибокі суперечності в системі державного управління інвестиційно-інноваційними процесами [8].

На тлі стагнації економіки СРСР швидкими темпами розвивалася світова економіка. Позитивні зміни у про-

Таблиця 1. Етапи становлення і розвитку державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Україні

Період	Визначальні нормативно-правові документи	Ознаки періоду	Завдання державного управління інвестиційно-інноваційними процесами
1921–1929 НЕП	Доповідь 8-му з'їзду Рад Державної Комісії по електрифікації Росії "План електрифікації Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки" від 22.12.1920 р.	І. ПЛАНОВЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРИВАТНОГО КАПІТАЛУ Прискорений розвиток капіталістичних відносин; провідна роль ринкового механізму в розподілі ресурсів; економічні методи управління; формування та розширення планових засад в управлінні	Формування відносин між містом і селом на економічній основі; розвиток кооперації за виробничим принципом і колективізація; часткове запровадження госпрозрахункових відносин; розвиток промисловості і транспорту за участі зарубіжного капіталу і на базі електрифікації
1928–1932	Резолюція XV з'їзду ВКП(б) "Про директиви по складенню п'ятирічного плану народного господарства" від 19.12.1927 р. № 28; постанови V з'їзду Рад СРСР "Про п'ятирічний план розвитку народного господарства" від 28.05.1929 р. № 46	ІІ. ГАЛУЗЕВО-ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ ДИРЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ Обмеження, притиснення і, врешті-решт, ліквідація капіталістичних елементів; відмова від ринкових відносин; становлення командно-бюрократичних методів управління; перехід від річного планування у формі контрольних цифр до перспективного; націоналізація приватної власності; активне витіснення приватного капіталу	Підвищення тарифів на перевезення приватних вантажів; приуплинення державного кредитування приватних підприємств; уведення податку з надприбутку; заборона надавати приватним особам в оренду державні підприємства і поновлювати старі договори; ліквідація іноземних концесій і приватної промисловості; забезпечення обороноздатності країни. Початок розроблення державних п'ятирічних планів, які доводили до кожного району та колгоспу; у 1932 р. уперше створене план тракторних робіт машинно-тракторних станцій
1933–1950	Резолюція "Про другий п'ятирічний план розвитку народного господарства СРСР", прийняті XIX і XX з'їздом ВКП(б) в 1934 р.; Закон СРСР "Про п'ятирічний план відбудови і розвитку народного господарства СРСР на 1946–1950 роки" від 18.03.1946 р.	Створено економічну систему, що ґрунтувалася на жорсткому центральмі та директивності; утвердження командно-адміністративних методів управління; посилення тиску на село; стримування життєвого рівня населення; початок "тонкої озброєнь" із США	Пріоритетні напрями розвитку науки і вогнищі техніки визначено державою, яка фінансує більшість проєктів для розвитку ВПК; забезпечення подальшого технічного прогресу у всіх галузях народного господарства; розвиток матеріально-технічної бази; підвищення технологічного рівня виробництва; значне прискорення темпів зростання продуктивності праці; зниження собівартості продукції та робіт, транспортних витрат; скорочення втрат і непродуктивних затрат
1951–1965	Директиви по п'ятирічному плану розвитку народного господарства СРСР, прийняті XIX з'їздом КПРС в 1952 р.; Директиви по семирічному плану розвитку народного господарства СРСР, прийняті XXI з'їздом КПРС в 1959 р.	Перехід на галузевий принцип управління замість територіального принципу; зростання рівня освіти; розвиток галузевого сектора науки; прагнення посилити централізацію та задіяти ринкові економічні регулятори	Кардинальне підвищення науково-технічного і виробничого потенціалу на базі електрифікації; здійснення комплексної механізації й автоматизації виробничих процесів; застосування атомної енергії в мирних цілях; створення мережі шкіл, технікумів, ВНЗ для формування відповідного кадрового потенціалу країни
1966–1970	Директиви по п'ятирічному плану розвитку народного господарства СРСР, прийняті XXII з'їздом КПРС в 1966 р.	Галузевий принцип управління; повернення до економічних методів управління; подання централізованого планового управління з розширенням господарської самостійності підприємств і об'єднань; обмежене ресурсне забезпечення науки	Забезпечення прискорення науково-технічного прогресу і підвищення ефективності суспільного виробництва на основі поліпшення розміщення продуктивних сил, комплексного розвитку і спеціалізації господарства та економічних районів; прискорення оновлення активної частини основних виробничих фондів; поліпшення технічного рівня та якості продукції
1971–1980	Директиви по п'ятирічному плану розвитку народного господарства СРСР, прийняті XXV з'їздом КПРС в 1971 р.; Основні напрями розвитку народного господарства СРСР на 1976–1980 роки, прийняті XXV з'їздом КПРС в 1976 р.	Командно-адміністративна система управління; галузевий принцип управління; надмірна централізація і бюрократизація; значне відставання інфраструктури галузей від виробництва; гіпертрофований розвиток ВПК	Застосування найновішої техніки в управлінні; здійснення заходів по підготовці висококваліфікованих спеціалістів і робітників; прискорення темпів науково-технічного прогресу шляхом всебічного розвитку досліджень в найбільш перспективних галузях науки і скорочення строків запровадження результатів наукових досліджень у виробництво
1981–1991	Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР "Про енергетичну програму СРСР на довгостроковому перспективному" від 7.04.1983 р. № 82; Постанова ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР "Про міри по корінному зростанню технічного рівня, якості машинобудівної продукції і розвитку машинобудування як основи науково-технічного прогресу в дванадцятій п'ятирічці (1985–1990 рр.) і на перспективу до 2000 року" від 7.08.1985 р. № 773	ІІІ. ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВЕ ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ ДИРЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ Централізоване директивне планування й управління; розвиток галузевого і академічного сектора науки; забезпечення життєвого будівництва в цілях закріплення робочих кадрів на виробничих об'єднаннях; поступове погіршення державного фінансування і зростання внутрішнього боргу країни	Максимальна інтеграція науки з виробництвом, передача значної частини науково-дослідних, проєктно-конструкторських і технологічних організацій до складу науково-виробничих та виробничих об'єднань і підприємств, зміцнення заводського сектора науки; кардинальне підвищення технічного рівня виробництва і здійснення рішучих заходів, спрямованих на досягнення передових рубежів науково-технічного прогресу для створення принципово нової техніки і технології виробництва
2002 р. – до теперішнього часу	Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 роки" від 28.12.2001 р. № 1801; Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні" від 2.02.2011 р. № 389	ІV. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ Децентралізація управління; економічні методи у складанні з непрямыми методами впливу; перехід від олїгархічних до публічних корпоративних принципів управління; приватизація; забезпечення доступу до зовнішніх джерел фінансування за кордоном	Врегулювання відповідності законодавства в інвестиційно-інноваційній сфері у зв'язку з інтеграцією України в світовий економічний простір; перехід на інвестиційно-інноваційну модель розвитку економіки; формування НІС; удосконалення механізму комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок і запровадження їх у виробництво; забезпечення умов для розвитку державно-приватного партнерства як інструменту залучення інвестицій в інноваційну сферу

мислово розвинутих країнах впливали на радянське керівництво, підштовхували його до вироблення планів прискореного соціально-економічного розвитку країни на основі науково-технічного прогресу. Для усунення негативних властивостей діючого механізму при реалізації найважливіших, найбільш перспективних напрямів науково-технічного прогресу була здійснена спроба доповнити його за допомогою цільових науково-технічних програм.

Період 1981—1991 рр. виділяємо в окремий етап державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в країні, оскільки планування науково-технологічного розвитку в умовах директивного управління набуває цільового спрямування. Урядом СРСР у 1980-х рр. були прийняті рішення розроблювати цільові комплексні науково-технічні, економічні і соціальні програми, а також програми розвитку окремих регіонів і територіально-виробничих комплексів, забезпечуючи необхідну ув'язку цих програм із відповідними розділами п'ятирічних планів, із матеріальними і фінансовими ресурсами.

До важливих програм цього періоду відноситься комплексна програма науково-технічного прогресу на 1986—2005 рр., енергетична програма, комплексна програма хімізації народного господарства, програма піднесення машинобудування, однак вони зводилися до рівня локальних заходів. Ресурсні потреби програм не були визначені, припускалося, що виділені капіталовкладення і забезпечення матеріально-технічними ресурсами буде передбачено черговими державними планами. Однак в дійсності цього не сталося, радянська економіка ввійшла в смугу стагнації. Її ознаками стало зростання дефіциту бюджету, постійна грошова емісія, збільшення внутрішнього боргу держави [8; 9; 10]. Спроба радикальної трансформації системи державного управління за допомогою перебудови, політичних і ринкових реформ призвели до розпаду СРСР, завершення етапу планового регулювання в умовах директивного управління, дезінтеграції і глибокої економічної кризи, утвердженню в країні стихійно-ринкового олігархічного капіталізму [7; 10].

Державне управління інвестиційно-інноваційними процесами до кінця 1990-х рр. базувалося на припущенні, що науково-технічний потенціал, який дістався Україні у спадок від колишнього СРСР, рано чи пізно повинен бути затребуваний. В ситуації відсутності розуміння, які складові в рамках цього потенціалу будуть потрібні бізнесу і країні в майбутньому, уряд вирішив йти шляхом формування національної інноваційної системи (НІС) [9].

Розвиток інвестиційно-інноваційної сфери як громадського інституту, включаючи проведення прикладних наукових досліджень і здійснення науково-технічних розробок, призвело до того, що необхідність виконання державою функції по розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності і покладання на неї відповідальності за розвиток науково-технічного прогресу стала очевидною [9]. Після ратифікації "Європейської хартії місцевого самоврядування" у 1997 р. Україна офіційно визнала децентралізацію та участь зацікавлених сторін у розробці науково-технічної та інноваційної політики невід'ємним елементом Європейського нормативного розуміння демократичного управління.

Нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності в незалежній Україні почало формуватися в 1999 р. із набуттям чинності "Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку". Із прийняттям спеціального базового закону України "Про інноваційну діяльність" [2] починається новий етап розвитку державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Україні.

Важливим кроком на шляху утвердження економічних методів державного управління інвестиційно-інноваційними процесами стала "Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002—2010 роки" [3]. У Програмі йдеться не просто про стимулювання залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у зазначені сфери, а й про розширення інструментів створення сприятливого середовища для інвестиційно-інноваційних процесів.

Спроба більш чітко окреслити механізм реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності і закріпити при цьому особливий статус загальнодержавних комплексних програм була зроблена 9.04.2004 р., коли був прийнятий закон України [1]. У відповідності з цим нормативно-правовим документом [1], програма спрямована на запровадження моделі сталого економічного зростання вітчизняних підприємств шляхом удосконалення структури їх основного капіталу та інтенсивного інвестування високотехнологічного виробництва.

Зміни, нововведення і доповнення, що вносились на цьому етапі до нормативно-правових документів у інвестиційно-інноваційній сфері мали на меті створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу, з одного боку, а з другого — подальше приведення НІС до світових стандартів та ефективного використання ринкових механізмів для сприяння інвестиційно-інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері.

Слід зазначити, що досі у державно-правовому регулюванні інвестиційно-інноваційної сфери в Україні фактично не сформовані приватноправові інвестиційно-інноваційні відносини. Ця проблема є дуже важливою, бо вона заважає підприємницькій ініціативі в інноваційній діяльності. Законодавчі акти, що регулюють відносини в інвестиційно-інноваційній сфері, повинні бути чіткими, простими і зрозумілими. Очікувалось, що саме таким документом стане "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів" [5].

Рекомендації щодо узгодження розробки цільових програм, висвітлені у Стратегії [5], знайшли своє відображення у затвердженій "Програмі розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні" [4]. Даною Програмою передбачено створити сприятливі умови для забезпечення розвитку державно-приватного партнерства у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності на паритетних умовах, що дасть можливість зменшити навантаження на бюджети всіх рівнів, збільшити обсяг недержавних інвестицій для реалізації інноваційних проектів. Системний підхід щодо державного управління інвестиційно-інноваційними процесами, реалізований у вищезазначеній програмі, має забезпечити підвищення синергетичного ефекту від узгодженості дій по її виконанню.

Отже, програмно-цільовий підхід у стратегічному плануванні в умовах децентралізації управління в сучасних умовах є важливим механізмом державного фінансування інноваційної діяльності у більш ефективний спосіб та основою реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, що забезпечить орієнтацію та перехід на інноваційний шлях розвитку України, дозволить підвищити конкурентоспроможність і ефективність її економіки, зміцнити позиції нашої країни в геоекономічному просторі.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, аналіз історичної ретроспективи розвитку державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в незалежній Україні та у складі СРСР засвідчує трансформацію інвестиційної парадигми, орієнтовану на інноваційний тип розвитку. По суті, це означає повернення держави до практики інвестиційної підтримки пріоритетних високотехнологічних галузей економіки, яка існувала в СРСР. Проте в умовах панування приватної власності у промисловості, коли навряд чи є можливість повернення до командно-адміністративних методів управління, завданням держави є формування дієвих механізмів взаємодії державного і приватного секторів для реалізації стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності на довгострокову перспективу, що у підсумку забезпечить прискорення соціально-економічного розвитку України та її регіонів.

Література:

1. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: закон України від 9 квіт. 2004 р. № 1676-IV. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T041676.html
2. Про інноваційну діяльність: закон України від 4 лип. 2002 р. № 40-IV. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020040.html
3. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 28 груд. 2001 р. № 1801. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP011801.html
4. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 2 лют. 2011 р. № 389. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p>
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: постанова Верховної Ради України "Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів" від 21 жовт. 2010 р. № 2632-VI. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102632.html
6. Киселева В.В. Государственное регулирование инновационной сферы: учеб. пособ. / В.В. Киселева, М.Г. Колосницина. — М.: ГУ ВШЭ, 2008. — 408 с.
7. Кузык Б.Н. Россия в цивилизационном измерении: фундаментальные основы стратегии инновационного развития: монография / Б.Н. Кузык. — М.: Институт экономических стратегий, 2008. — 864 с.
8. Райзберг Б.А. Программно-целевое планирование и управление: учеб. пособ. / Б.А. Райзберг, А.Г. Лобко. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 428 с.
9. Фонотов А.Г. Россия: инновации и развитие: науч. пособ. / А.Г. Фонотов. — М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2010. — 431 с.
10. Юхименко П. І. Історія економіки та економічної думки: підруч./П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. — К.: Знання, 2011. — 646 с.

References:

1. Lihazakon, (2004), Pro Zahal'noderzhavnu kompleksnu prohramu rozvytku vysokykh naukoiemnykh tekhnolohij [On national comprehensive program the development of high knowledge-intensive technologies], available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T041676.html (Accessed 2 September 2013).
2. Lihazakon, (2002), Pro innovatsijnu diial'nist' [On innovation activities], available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020040.html (Accessed 2 September 2013).
3. Lihazakon (2001), Pro zatverdzhennia Prohramy rozvytku investytsijnoi diial'nosti na 2002-2010 roky [On Approval of the Program of development of investment activities in 2002-2010 years], available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP011801.html (Accessed 2 September 2013).
4. The Official website of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), Pro zatverdzhennia Prohramy rozvytku investytsijnoi ta innovatsijnoi diial'nosti v Ukraini [On Approval of the Program of development of investment and innovation activities of Ukraine], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p> (Accessed 2 September 2013).
5. Lihazakon (2010), Stratehiia innovatsijnoho rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky v umovakh hlobalizatsijnykh vyklykiv [The strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020 in terms of challenges of globalization], available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102632.html (Accessed 2 September 2013).
6. Kiseljova, V.V. and Kolosnicyna, M.G. (2008), Gosudarstvennoe regulirovanie innovacionnoj sfery [Public regulation of the innovation sphere], GU VShJe, Moscow, The Russian Federation.
7. Kuzyk, B.N. (2008), Rossiya v civilizacionnom izmerenii: fundamental'nye osnovy strategii innovacionnogo razvitija [Russia in the civilizational dimension: the fundamental basis of the strategy of innovative development], Institut jekonomicheskikh strategij, Moscow, The Russian Federation.
8. Rajzberg, B.A. and Lobko, A.G. (2002), Programmno-celevoe planirovanie i upravlenie [Programme-oriented planning and management], INFRA-M, Moscow, The Russian Federation.
9. Fonotov, A.G. (2010), Rossiya: innovacii i razvitie [Russia: Innovation and Development], BINOM. Laboratorija znaniy, Moscow, The Russian Federation.
10. Yukhymenko, P.I. and Leonenko, P.M. (2011), Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky [History of Economics and Economic Thought], Znannia, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 05.09.2013 р.*